

POSTANOWIENIE

Dnia 23 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Adam Doliwa

w sprawie z wniosku pełnomocnika wnioskodawcy K. M. – adw. M. J.
z dnia 6 maja 2024 r. o zbadanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności
przez SSN Marka Dobrowolskiego, w sprawie o sygn. akt II ZPUA 1/24
po rozpoznaniu w dniu 23 maja 2024 r.
na posiedzeniu w przedmiocie rozpoznania wniosku o zbadanie spełnienia
wymogów niezawisłości i bezstronności

postanowił:

odrzuć wniosek.

UZASADNIENIE

Pełnomocnik uczestnika postępowania przed Sądem Najwyższym sędziego K. M., powołując się na art. 29 § 5 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (dalej - u.s.n.), złożył w jego imieniu wniosek o zbadanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności przez sędziego Sądu Najwyższego Marka Dobrowolskiego.

W uzasadnieniu wniosku pełnomocnik wskazał, że Marek Dobrowolski powołany został na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3). Powołując się na uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 2 czerwca

2022 r., I KZP 2/22, i wyrok Europejskiego Trybunału Praw Człowieka z 22 lipca 2021, *Reczkowicz przeciwko Polsce*, 43447/19, pełnomocnik wnioskodawcy stwierdził, że Krajowa Rada Sądownictwa ukształtowana wskazaną ustawą nie była organem tożsamym z organem konstytucyjnym, o którym mowa w art. 187 Konstytucji, z uwagi na wybór jej członków - sędziów - przez Sejm. Wnioskodawca wskazał, że „NeoKRS nie jest organem niezależnym od władzy ustawodawczej i wykonawczej, a tym samym wybrani przez nią sędziowie (...) nie mogą być uznani za spełniających standardy niezawisłości i bezstronności wynikające z art. 6 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka”.

Pełnomocnik uczestnika wskazał na okoliczności dotyczące sędziego Sądu Najwyższego Marka Dobrowolskiego, a towarzyszące jego powołaniu, wyjaśniając, że „już same okoliczności towarzyszące powołaniu (wadliwa nominacja SSN Marka Dobrowolskiego) są wystarczające do stwierdzenia możliwości naruszenia przezeń standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy”.

Pełnomocnik uczestnika podkreślił, że złożony wniosek ma związek z okolicznościami sprawy, na kanwie której uczestnik złożył wniosek o zbadanie spełnienia wymogów niezawisłości i bezstronności przez sędziego Sądu Najwyższego Marka Dobrowolskiego, gdyż sprawa ta dotyczy powództwa wnioskodawcy o ustalenie nieistnienia stosunku służbowego sędziego szeregu osób, które zostały powołane na stanowisko sędziowskie w tym samym trybie co SSN Marek Dobrowolski.

Pełnomocnik uczestnika podniósł także, że SSN Marek Dobrowolski, mimo wiedzy o wadliwości powołania nie powstrzymuje się od orzekania, co zdaniem wnioskodawcy wskazuje, że także okoliczności mające miejsce po powołaniu spełniają przesłanki art. 29 § 5 u.s.n.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek podlegał odrzuceniu.

Zgodnie z art. 29 § 5 u.s.n. dopuszczalne jest badanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego wymogów niezawisłości i bezstronności z uwzględnieniem okoliczności towarzyszących jego powołaniu i jego postępowania

po powołaniu, na wniosek uprawnionego, jeżeli w okolicznościach danej sprawy może to doprowadzić do naruszenia standardu niezawisłości lub bezstronności, mającego wpływ na wynik sprawy z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy (tzw. test niezawisłości i bezstronności sędziego). Artykuł 29 § 9 u.s.n. stanowi, że wniosek inicjujący test niezawisłości i bezstronności sędziego powinien - pod rygorem jego odrzucenia bez wezwania do usunięcia braków formalnych (art. 29 § 10 u.s.n.) - czynić zadość wymaganiom przewidzianym dla pisma procesowego, a ponadto zawierać żądanie stwierdzenia, że w danej sprawie zachodzą przesłanki, o których mowa w § 5 (pkt 1) oraz przytoczenie okoliczności uzasadniających żądanie wraz z dowodami na ich poparcie (pkt 2).

W założeniu ustawodawcy wniosek ma zmierzać do stwierdzenia niespełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego wymogów (naruszenia standardu) niezawisłości i bezstronności w konkretnej sprawie, powinien zatem wskazywać okoliczności, do których odwołuje się art. 29 § 5 u.s.n., tj.: 1) towarzyszące powołaniu danego sędziego Sądu Najwyższego (w szczególności ewentualnych wadliwości procedury nominacyjnej), 2) dotyczące jego postępowania po powołaniu (przykładowo oświadczenia lub wypowiedzi publiczne sędziego), które mogą wywoływać uzasadnione wątpliwości co do spełnienia przezeń wymagań niezawisłości i bezstronności, 3) świadczące o tym, że tak ujęty deficyt niezawisłości bezstronności, może oddziaływać na wynik konkretnej sprawy, z uwzględnieniem okoliczności dotyczących uprawnionego oraz charakteru sprawy. Brak któregośkolwiek z tych trzech elementów musi skutkować uznaniem, że wniosek nie spełnia wymagań określonych w art. 29 § 9 u.s.n.

Wbrew wskazanym wymogom, pełnomocnik sędziego K. M. nie wykazał żadnych konkretnych okoliczności towarzyszących powołaniu Marka Dobrowolskiego na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego, ani okoliczności dotyczących jego postępowania po powołaniu, które wypełniałby ustawowe przesłanki z art. 29 § 9 u.s.n. Wniosek uczestnika postępowania przed Sądem Najwyższym sprowadza się jedynie do polemiki z przyjętymi w obecnym ustawodawstwie rozwiązaniami systemowymi odnośnie do kształtu Krajowej Rady

Sądownictwa. Polemika ta nie może być uznana za spełniającą warunki z art. 29 § 5 u.s.n., które w zamiarze ustawodawcy muszą odnosić się do zindywidualizowanego sędziego, mającego orzekać w konkretnej sprawie.

Wniosek nie zawiera także żadnych dowodów, o których mowa w art. 29 § 5 u.s.n, a powołanie się na datę sformułowania przez Krajową Radę Sądownictwa wniosku o powołanie Marka Dobrowolskiego na stanowisko sędziego Sądu Najwyższego należy uznać za niewystarczające.

W ocenie Sądu Najwyższego wniosek nie spełnia zatem warunków formalnych z art. 29 § 5 i § 9 pkt 2 u.s.n., a więc na podstawie art. 29 § 10 u.s.n. podlega odrzuceniu bez wzywania do usunięcia braków.

W niniejszej sprawie wydane zostało zarządzenie Prezesa SN kierującego pracą Izby Odpowiedzialności Zawodowej o przyjęciu wniosku. Jednakże należy podkreślić, że dostrzeżenie braków formalnych na późniejszym etapie nie wyłącza obowiązku odrzucenia wniosku, który w sposób oczywisty nie spełnia wymogów przewidzianych w ustawie (zob. postanowienie SN z 1 sierpnia 2023 r., I ZB 43/22).

Sąd Najwyższy co do odrzucenia wniosku orzeka w składzie jednoosobowym, co wynika z art. 30 § 2 k.p.k. w zw. z art. 29 § 24 u.s.n. Postanowienie w tym przedmiocie może więc być na ogólnych zasadach wydane przez sędziego sprawozdawcę (zob. postanowienie SN z 13 grudnia 2022 r., I ZB 60/22).

Niezależnie od tego, wnosząc o zbadanie spełnienia przez sędziego Sądu Najwyższego wymogów niezawisłości i bezstronności w oparciu o okoliczności dotyczące jego powołania przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r., wnioskodawca dąży *de facto* do naruszenia zakazu z art. 29 § 3 u.s.n, w myśl którego niedopuszczalne jest ustalanie lub ocena przez Sąd Najwyższy lub inny organ władzy zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości.

Należy przypomnieć, iż zgodnie z art. 29 § 2 u.s.n. w ramach działalności Sądu Najwyższego lub jego organów niedopuszczalne jest kwestionowanie umocowania sądów i trybunałów, konstytucyjnych organów państwowych oraz organów kontroli i ochrony prawa, stosownie zaś do art. 29 § 3 u.s.n. niedopuszczalne jest ustalanie lub ocena przez Sąd Najwyższy zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości. Jakkolwiek uchwalenie art. 29 § 2 i § 3 u.s.n. zostało ocenione jako skutkujące uchybieniem przez Rzeczpospolitą Polską zobowiązaniom, które na niej ciążyą na mocy art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE w związku z art. 47 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej, jak również na mocy zasady pierwszeństwa prawa Unii Europejskiej (wyrok TSUE z 5 czerwca 2023 r. w sprawie C-204/21), to jednak, jak wynika z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego, niedopuszczalne jest wywodzenie z Traktatu o Unii Europejskiej kompetencji do oceny prawidłowości lub skuteczności procesu nominacyjnego na stanowisko sędziego. W szczególności w sentencji wyroku z 7 października 2021 r., K 3/21 (OTK ZU 65/A/2022) Trybunał Konstytucyjny stwierdził, że art. 19 ust. 1 akapit drugi i art. 2 Traktatu o Unii Europejskiej w zakresie, w jakim - w celu zapewnienia skutecznej ochrony prawnej w dziedzinach objętych prawem Unii oraz zapewnienia niezawisłości sędziowskiej - przyznają sądom krajowym (sądom powszechnym, sądom administracyjnym, sądom wojskowym i Sądowi Najwyższemu) kompetencje do a) kontroli legalności procedury powołania sędziego, w tym badania zgodności z prawem aktu powołania sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, są niezgodne z art. 2, art. 8 ust. 1, art. 90 ust. 1 i art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt

17 Konstytucji, b) kontroli legalności uchwały Krajowej Rady Sądownictwa zawierającej wniosek do Prezydenta o powołanie sędziego, są niezgodne z art. 2, art. 8 ust. 1, art. 90 ust. 1 i art. 186 ust. 1 Konstytucji, c) stwierdzania przez sąd krajowy wadliwości procesu nominacji sędziego i w jego efekcie odmowy uznania za sędziego osoby powołanej na urząd sędziowski zgodnie z art. 179 Konstytucji, są niezgodne z art. 2, art. 8 ust. 1, art. 90 ust. 1 i art. 179 w związku z art. 144 ust. 3 pkt 17 Konstytucji.

W konsekwencji Sąd Najwyższy uznaje, iż z powyższego wyroku TSUE z 5 czerwca 2023 r. w sprawie C-204/21 nie można wywodzić kompetencji sądu polskiego do pomijania stosowania przepisów ustawy o Sądzie Najwyższym we wskazanym zakresie, jako że wywodzona z art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej norma nie obowiązuje w polskim porządku konstytucyjnym i jako taka nie jest objęta zasadą pierwszeństwa prawa Unii (zob. postanowienie SN: z 10 stycznia 2024 r., I ZB; z 12 stycznia 2024 r., I ZB 122/23).

Ponadto należy podkreślić, dzielając stanowisko wyrażone przez Sąd Najwyższy w postanowieniach: z 10 stycznia 2024 r., I ZB 116/23, i z 12 stycznia 2024 r., I ZB 122/23, że kwestionowanie umocowania sądów i trybunałów, konstytucyjnych organów państwowych oraz organów kontroli i ochrony prawa nie jest dopuszczalne już w świetle wskazanej wprost w art. 7 Konstytucji zasady legalizmu. W odniesieniu do organów konstytucyjnych, w konsekwencji także osób wchodzących w ich skład, odpowiednia norma kompetencyjna obejmująca umocowanie sądu lub innego organu władzy publicznej do oceny, a w konsekwencji ewentualnego podważania umocowania tych organów do skutecznego realizowania powierzonych zadań, powinna wynikać z samej Konstytucji. W tożsamy sposób należy ocenić ewentualną dopuszczalność ustalania lub oceny przez sąd zgodności z prawem powołania sędziego lub wynikającego z tego powołania uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości. W obowiązującym porządku konstytucyjnym jedynym organem powołanym do podważenia normatywnej podstawy prawnej powołania lub uprawnienia do wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości przez sędziego Sądu Najwyższego, jest wyłącznie Trybunał Konstytucyjny, który jednak również nie ma zasadniczo kompetencji do oceny skutków niekonstytucyjności w zakresie dotyczącym indywidualnych aktów stosowania prawa. W odniesieniu do sędziów Sądu Najwyższego powołanych do pełnienia urzędu po 2017 r., nie tylko jednak nie zostało wzruszone domniemanie konstytucyjności, lecz przeciwnie - Trybunał Konstytucyjny potwierdził zgodność z adekwatnymi wzorcami konstytucyjnymi składu osobowego Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej ustawą z dnia 8 grudnia 2017r. (wyrok TK z 25 marca 2019 r., K 12/18, OTK ZU nr 17/A/2019).

Wniosek w niniejszej sprawie podlega więc odrzuceniu nie tylko z powodu braków formalnych (art. 29 § 10 zdanie pierwsze u.s.n.) ale także dlatego, że w sposób niedopuszczany (art. 29 § 10 zdanie drugie u.s.n.) odwołuje się do kwestionowania podstawy prawnej procesu nominacyjnego sędziego Sądu Najwyższego, czym w istocie podważa powszechnie obowiązujące normy prawne, w tym przede wszystkim skuteczność konstytucyjnej inwestytury sędziowskiej dokonywanej przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej (art. 179 Konstytucji).

Z uwagi na powyższe Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

[M. T.]

[ms]